

«Благоустрій надихає»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕНОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ АСПЕКТІВ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	
1.1. Поняття «благоустрій населених пунктів» та його висвітлення у законодавчих, нормативних, науково-методичних, довідкових джерелах.....	
1.2. Призначення благоустрою населених пунктів. Комплексний благоустрій	
1.3. Визначення складу об'єктів та елементів благоустрою населених пунктів, їх використання та утримання.....	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ БЛАГОУСТРОЮ ЖИТЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ НА ПРИКЛАДІ КВАРТАЛУ ЖИТЛОВО-ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ М.ОДЕСА	
2.1. Аналіз архітектурно-планувальної структури кварталу...	
2.2. Визначення стану благоустрою зони житлової забудови кварталу.....	
2.3. Аналіз стану благоустрою громадських закладів, що знаходяться на території кварталу.....	
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ПО УДОСКОНАЛЕННЮ СИСТЕМИ БЛАГОУСТРОЮ ЖИТЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ	
3.1. Рекомендації по проведенню комплексу управлінських, економічних і правових заходів, направлених на покращення сфери благоустрою.....	
3.2. Визначення заходів благоустрою по покращенню якості зон житлової забудови.....	
ВИСНОВКИ	
ЛІТЕРАТУРА	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Благоустрій населених пунктів нерозривно пов'язаний з етапами розвитку містобудування. В процесі зміни міського середовища від одного історичного періоду до іншого відбувалося створення та накопичення культурних цінностей, впровадження нових технологій і будівельних матеріалів. Міський благоустрій завжди був направлений на поліпшення життєвого середовища, створення комфорту і підвищення естетичних якостей міста. Всі ми є свідками яскравих прикладів вільної творчості людського генія по перетворенню оточуючого нас середовища - благоустрою цього середовища. Поняття оточуючого середовища має велике значення для людини з глибокої давнини. Кожний предмет, істота, процес знаходяться в якомусь середовищі. Людина не тільки усвідомлює для себе важливість та красу оточуючого середовища, вона створює її сама [4].

Послуги із благоустрою й озеленення є найважливішою сферою діяльності муніципального господарства. Саме в цій сфері створюються ті умови для населення, які забезпечують високий рівень життя як для окремої людини за місцем проживання, так і для всіх жителів міста, району, кварталу, мікрорайону. При виконанні комплексу заходів з благоустрою вони здатні значно поліпшити екологічний стан та зовнішній вигляд міст і селищ, створити більш комфортні мікрокліматичні, санітарно-гігієнічні та естетичні умови на вулицях, в житлових квартирах, громадських місцях (парках, бульварах, скверах, на площах і т.д.) [17]. І саме засобами благоустрою, що включають архітектурно-планувальну організацію територій, озеленення, влаштування освітлення, розміщення малих архітектурних форм, об'єктів міського дизайну, реклами, візуальної комунікації та інформації, творів монументально-декоративного мистецтва, можна досягти зменшення негативного впливу створеного нами техногенного середовища [18]. Все це підтверджує актуальність обраної теми.

Метою роботи є розробка принципів і методів благоустрою з метою удосконалення, покращення стану житлового середовища населених пунктів

України на прикладі кварталу житлово-громадської забудови Малиновського району міста Одеса.

Виходячи з поставленої мети, було намічено наступні задачі дослідження:

- проаналізувати ступінь визначеності поняття «благоустрій» у законодавчій, нормативній, науково-методичній та довідковій базі;
- систематизувати сучасні науково-теоретичні і прикладні методи благоустрою, що дозволяють підвищити якість середовища населених пунктів;
- дослідити стан функціонально-планувальної, соціально-планувальної структури та благоустрою населених пунктів на прикладі кварталу житлово-громадської забудови міста Одеса;
- розробити рекомендації щодо удосконалення та подальшого розвитку середовища життєдіяльності населених пунктів засобами благоустрою .

Об'єктом дослідження є середовище життєдіяльності населених пунктів.

Предметом дослідження є визначення принципів та методів благоустрою населених пунктів як комплексу заходів по покращенню та удосконаленню їх стану.

Методи дослідження. В процесі даного дослідження було використано загальнонаукові методи: системного підходу та структурного аналізу; порівняльного аналізу; натурного обстеження; експериментального проектування.

Структура наукової роботи. Робота складається з вступу та 3 розділів. Її зміст викладено на 20 сторінках тексту та 7 сторінках додатків. Список використаних літературних джерел налічує 25 назв.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕНОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ АСПЕКТІВ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

1.1. Поняття «благоустрій населених пунктів» та його висвітлення у законодавчих, нормативних, науково-методичних та довідкових джерелах

Якість середовища проживання безпосередньо впливає на життєдіяльність людей, їх психологічний та емоційний стан, самопочуття і настрої. Високий рівень благоустрою територій забудови населених пунктів повинен забезпечити створення сучасного, безпечного, комфортного та естетично повноцінного середовища. Містобудування є матеріально-просторовим відображенням суспільних поглядів і очікувань у формуванні повноцінного середовища. [14]. Це визначає основи державної містобудівної політики в Україні, яка регулюється Конституцією України, Цивільним, Господарським і Земельним кодексами України, законами і нормативно-правовими актами, в тому числі законом України «Про основи містобудування», «Про планування і забудову території», «Про Генеральну схему планування території України», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про благоустрій населених пунктів» [9,10,11,12,15].

Аналіз стану вивченості аспектів благоустрою та його заходів для організації якісного середовища показав, що дана проблема знайшла відображення в роботах багатьох авторів [2,4,8,14,16,18,21,23,25].

Благоустрій населених пунктів визначається в словнику «Архітектурні терміни» як «створення здорових, зручних і культурних умов життя для населення в місті, селищі, селі, на курорті тощо. Є складовою частиною містобудування і включає роботи з інженерного обладнання, а також санітарно-гігієнічного стану території (інженерна підготовка територій, влаштування доріг, проїздів, тротуарів, розвиток міського транспорту, будівництво мереж і споруд водопостачання, каналізації, енергопостачання, озеленення території, поліпшення мікроклімату - влаштування басейнів, фонтанів, охорона від

забруднення повітряного простору, водоймищ, ґрунту, санітарне очищення стоків, зниження рівня міського шуму тощо)...» [24].

За Мардером А.П. до благоустрою належать: проектування, будівництво та експлуатація зелених насаджень (у т. ч. приміських зелених зон і внутрішньоміських насаджень загального користування), зон зовнішнього транспорту, вулиць, доріг, площ, комунально-складських районів та підприємств по обслуговуванню транспортних засобів, інженерного устаткування (водопостачання і каналізація, санітарна очистка, електропостачання, тепло- і газопостачання). У вужчому розумінні - упорядкування, обладнання і озеленення загальноміського (селищного, сільського) простору і внутрішньомікрорайонних (внутрішньоквартальних) просторів житлових і виробничих комплексів...» [3].

Визначення благоустрою, благоустрою населених місць та благоустрою території дається «Українським тлумачним словником будівельних термінів» [22]:

а) «благоустрій - сукупність робіт і заходів, що здійснюються для приведення території до стану, придатного для будівництва або нормального використання за призначенням, створення здорових, зручних і естетичних умов для проживання людини;

б) благоустрій населених місць - сукупність робіт і заходів, спрямованих на забезпечення сприятливих умов життя населення;

в) благоустрій території - створення на певній території зручностей (споруди, інфраструктура) для життя, роботи і відпочинку людей (водопровід, каналізація, озеленення шляхів, лави на зупинках і в парках, дитячі майданчики, бульвари тощо)».

Найбільш повне розкриття аспектів проблеми, що вивчається, знаходимо в законі «Про благоустрій населених пунктів», визначаючому правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів і спрямованому на створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини [10]. Згідно цього закону «благоустрій населених

пунктів - комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращення мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля. Заходи з благоустрою населених пунктів - роботи щодо відновлення, належного утримання та раціонального використання територій, охорони та організації упорядкування об'єктів благоустрою з урахуванням особливостей їх використання».

1.2. Призначення благоустрою населених пунктів. Комплексний благоустрій

Велика роль в благоустрої населених місць належить комунальному господарству, яке забезпечує безперебійну роботу комунальних мереж підприємств міського транспорту, комунально-побутових установ, здійснює найбільш доцільну експлуатацію житлових і громадських будівель, спортивних споруд, парків і т.д. Благоустрій населених пунктів передбачає:

1) розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів;

2) організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного та іншого призначення;

3) створення умов для реалізації прав та виконання обов'язків суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів.

Крім того, це окремі заходи з озеленення, поліпшення мікроклімату, оздоровлення й охорони від забруднення повітряного басейну, відкритих

водойм і ґрунту, санітарного очищення, зниження рівня міського шуму, зменшення вуличного травматизму та ін.

Важливим є комплексний благоустрій територій - проведення на визначеній території населеного пункту (мікрорайон, квартал, парк, бульвар, вулиця, провулок, узвіз тощо) комплексу робіт з улаштування (відновлення) покриття доріг і тротуарів, обладнання пристроями для безпеки руху, озеленення, забезпечення зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами, встановлення малих архітектурних форм, здійснення інших заходів, спрямованих на поліпшення інженерно-технічного і санітарного стану території, покращення її естетичного вигляду [10].

Важливою частиною благоустрою являється санітарне очищення - збір сміття, його утилізація і знищення, дотримання чистоти на міській території, раціональне використання парку, комунальних машин; озеленення міст і селищ. За межами міста впорядковуються приміська і зелена зони, які служать для розширення міст, організації місць масового відпочинку населення, будівництва споруд, пов'язаних з благоустроєм населених місць (водоприймачі, електропідстанції, лінії електропередачі, очисні споруди водопроводу і каналізації), а також для розміщення зелених насаджень, що виконують захисні та санітарно-гігієнічні функції [5].

1.3. Об'єкти та елементи благоустрою населених пунктів, їх використання та утримання

До об'єктів благоустрою населених пунктів належать:

1) території загального користування: а) парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; б) пам'ятки культурної та історичної спадщини; в) майдани, площі, бульвари, проспекти; г) вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; д) пляжі; е) кладовища; ж) інші території загального користування;

2) прибудинкові території;

3) території будівель та споруд інженерного захисту територій;

4) території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору.

До об'єктів благоустрою можуть належати також інші території в межах населеного пункту.

Об'єкти благоустрою використовуються відповідно до їх функціонального призначення для забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини на засадах їх раціонального використання та охорони з урахуванням вимог правил благоустрою території населених пунктів, інших вимог, передбачених законодавством. Організацію благоустрою населених пунктів забезпечують місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до повноважень, установлених законом.

Об'єкти благоустрою населених пунктів включають наступні елементи:

1) покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок відповідно до діючих норм і стандартів;

2) зелені насадження (у тому числі снігозахисні та протиерозійні) уздовж вулиць і доріг, в парках, скверах, на алеях, бульварах, в садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях;

3) будівлі та споруди системи збирання і вивезення відходів;

4) засоби та обладнання зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами;

5) технічні засоби регулювання дорожнього руху;

6) будівлі та споруди системи інженерного захисту територій;

7) комплекси та об'єкти монументального мистецтва, декоративні фонтани і басейни, штучні паркові водоспади;

8) обладнання (елементи) дитячих, спортивних та інших майданчиків;

9) малі архітектурні форми;

10) інші елементи благоустрою, визначені нормативно-правовими актами.

Благоустрій зони житлової забудови здійснюється в відповідності з функціональним зонуванням територій даної зони (рис.1.3.1)

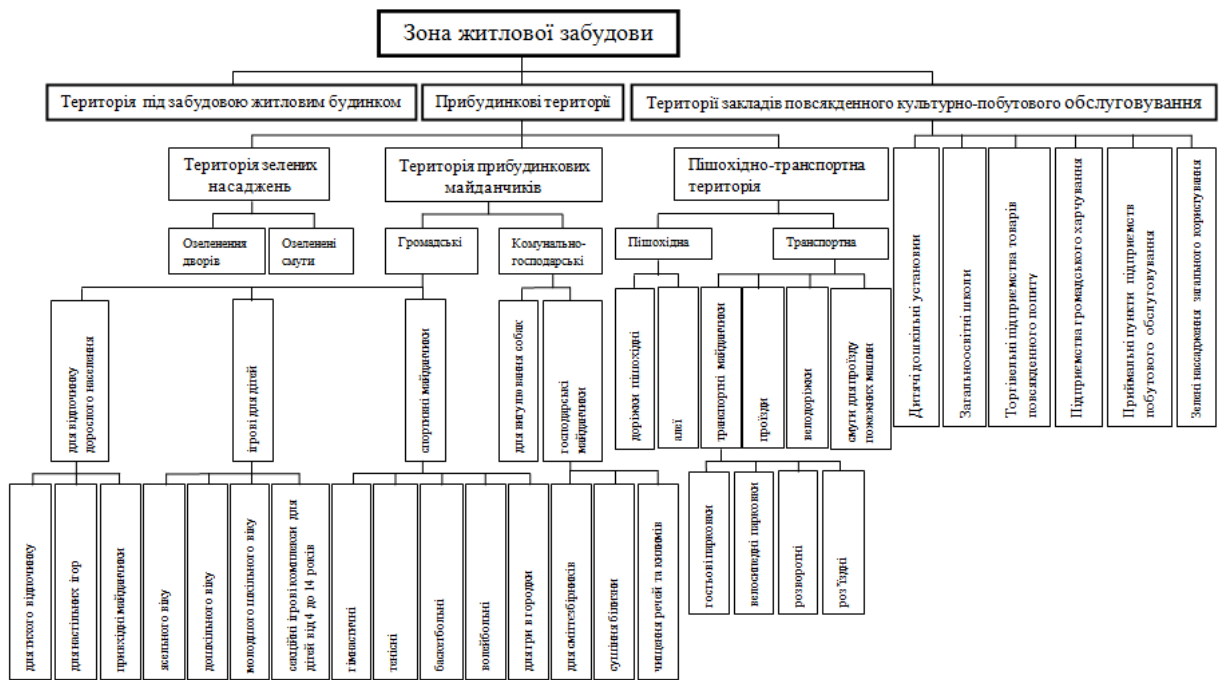

Рис.1.3.1. Території зони житлової забудови (відповідно до ДБН Б.2.2.-12:2019 «Планування і забудова територій» [10]

Елементи декоративного чи іншого оснащення об'єкта благоустрою відносяться до малих архітектурних форм і включають: альтанки, павільйони, навіси; паркові арки (аркади) і колони (колонади); вуличні вази, вазони і амфори; декоративна та ігрова скульптура; вуличні меблі (лавки, лави, столи); сходи, балюстради; паркові містки; огорожі, ворота, ґрати; інформаційні стенди, дошки, вивіски; інші елементи благоустрою, визначені законодавством [10].

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ БЛАГОУСТРОЮ ЖИТЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ НА ПРИКЛАДІ КВАРТАЛУ ЖИТЛОВО-ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ М. ОДЕСА

2.1. Аналіз архітектурно-планувальної структури кварталу

Обстежуваний квартал розташований в центральній частині житлового району «Південно-Західний», обмежений магістралями районного значення: зі сходу - вул. Академіка Філатова, з півдня - вул. Космонавтів, із заходу - вул. Героїв Крут та з півночі - вул. Юрія та Івана Липи (рис.2.1, дод.1).

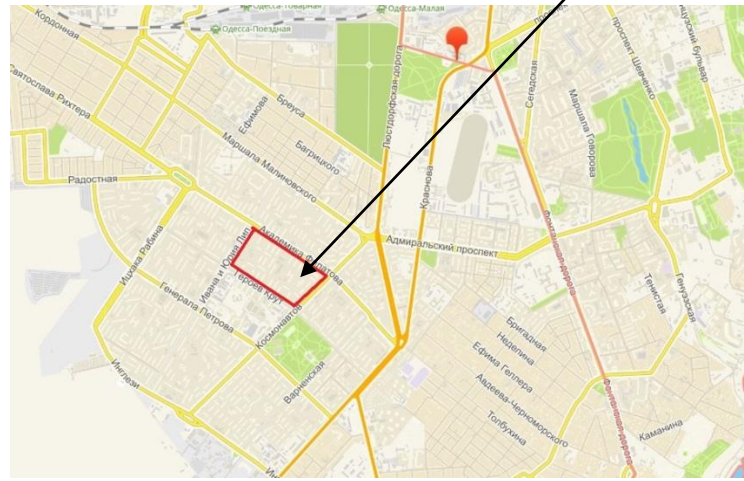

Рис. 2.1. Розташування кварталу обстеження в межах житлового району

Це квартал сформованої житлової багатоповерхової забудови (переважно 5-ти поверхової) з амортизацією 40%, побудованої у 60-80 роках минулого століття (дод.2). При обстеженні функціонального використання території кварталу були визначені наступні зони [19,20]:

- Зона житлової забудови (включаючи територію під житловими будинками, проїздами, автостоянками, господарськими майданчиками та зеленими насадженнями)
- Територія установ та підприємств мікрорайонного значення
- Територія об'єктів обслуговування немікрорайонного значення
- Комунальні об'єкти та споруди
- Виробничі території
- Вулиці в межах червоних ліній

Установи обслуговування немікрорайонного значення в кварталі представлені поліклінікою, стоматологічним центром, загальноосвітньою та дитячою спортивною школою, Малиновською СЕС. Установи та підприємства повсякденного та періодичного користування представлені кількома аптеками, підприємствами торгівлі, відділеннями банків та ін. В кварталі є два дошкільних навчальних заклади, загальною місткістю 305 міс. Усередині мікрорайону в комплексі з дитячим спортивним центром «Крижинка»

розташована загальноосвітня школа №25. В кварталі є бойлерна, декілька трансформаторних підстанцій, пожежні резервуари та декілька груп металевих гаражів на прибудинкових територіях (дод.3,4).

В результаті обстеження було виявлено наступні відомості по кварталу:

- Площа обстежуваного кварталу – 31,5 га
- Приблизна кількість жителів – 9340 чол.
- Площа житлового фонду – 133560 м²
- Щільність населення = $N_{\text{люди}}/S_{\text{кварталу}} = 9340 \text{ чол.} / 31,5 \text{ га} = \underline{295,5 \text{ чол./га}}$
- Щільність житлового фонду = $S_{\text{ж.ф.}}/S_{\text{кварталу}} = 133560 \text{ м}^2 / 31,5 \text{ га} = \underline{4240 \text{ м}^2/\text{га}}$
- Щільність забудови = $S_{\text{забудови}}/S_{\text{кварталу}} = 125\,000 \text{ м}^2 / 31,5 \text{ га} \times 100\% = \underline{39,7\%}$

Таблиця 2.1.1

Техніко-економічні показники

№	Найменування	Од.вим.	Показник
1	Загальна площа території	га	31,5
2	Загальна площа забудови	м ²	125000
3	Кількість населення	чол.	9340
4	Щільність населення	чол/га	295,5
5	Житловий фонд	м ²	133560
6	Житлова забезпеченість	м ² /чол	14,3

2.2. Визначення стану благоустрою зони житлової забудови кварталу

Благоустрій значним чином впливає на естетичні якості забудови та територій в цілому. У даному кварталі забудова здійснювалася типовими будівлями, що спричинило низьку якість естетичного стану кварталу, монотонність, невиразність і сірість забудови, відсутність архітектурно виразних будівель, домінант, акцентів. Велика кількість різнохарактерних прибудов, балконів та лоджій, самостійно виконаних силами жильців з метою покращення житлових умов, погіршують зовнішній вигляд забудови.

Аналіз стану дорожньої мережі показав, що в'їзди в квартал організовані шириною 6 метрів, внутрішньо-квартальні проїзди шириною 3,5 метри, радіус сполучення проїжджої частини з проїздом в квартал становить 8м, радіуси заокруглень проїздів 6м. Проте обстеження показало наявність наскрізних проїздів через територію даного мікрорайону та повну відсутність розділення пішохідного та транспортного руху, що не забезпечує безпечність середовища. У більшій кількості тупикових проїздів відсутні майданчики для розвороту, що ускладнює рух автомобілів. Поверхні доріг, проїздів, тротуарів і доріжок потребують ремонту. Уздовж вулиць на тротуарах не встановлені тактильні поверхні для орієнтації людей з вадами зору, окрім однієї сторони по вулиці Героїв Крут. Велосипедні доріжки відсутні.

Всі інженерні мережі прокладені за нормативними вимогами до прокладки мереж. Квартал облаштований поверхневим водовідведенням. В окремих місцях зливова каналізація вимагає ремонту.

Вулиці уздовж обстежуваного кварталу освітлені ліхтарями. Внутрішньо-дворовий простір кварталу також обладнаний ліхтарями, але деякі місця потребують додаткового освітлення. Стан частини освітлювальних пристроїв незадовільний, необхідний ремонт та заміна.

Контейнери для збирання сміття розташовані на міських дорогах і, не маючи особистих карманів, заважають руху транспорту. Відстані контейнерів не відповідають нормативним вимогам - від вікон будівель не менше 20м та від входів не більше 100м. Розподіл сміття відсутній.

Лінійна забудова кварталу утворює прибудинкові простори, відкриті для транзиту сторонніх перехожих та транспорту, що зводить нанівець приватність цих територій, не сприяє забезпеченню їх безпеки та підтриманню об'єктів благоустрою в належному стані. Розміри та радіус обслуговування майданчиків не відповідають нормативам, тому доступ до них має не кожний житель мікрорайону. При обстеженні було встановлено, що на території мікрорайону присутні дитячі майданчики, спортивні майданчики, майданчики для господарських цілей. Стан обладнання багатьох майданчиків не відповідає

сучасним вимогам і не є безпечним для використання. Майданчики для вигулу домашніх тварин відсутні. Відсутні місця для паркування велосипедів. Тимчасових стоянок та місць постійного збереження автомобілів недостатньо, автомобілі припарковані на територіях іншого функціонального призначення.

Зелені насадження представлені рядовими посадками вздовж вулиць, внутрішньо-квартальним озелененням. Площа озеленення зони житлової забудови не відповідає нормативним вимогам 6 м² на ос. Асортимент озеленення потребує розширення. Обстеження виявило невелику кількість небезпечних дерев, які потребують формування крони, обрізки сухих, хворих і пошкоджених гілок. Чагарникові насадження кварталу представлені декількома видами рослин, знаходяться в основному в занедбаному стані і потребують догляду та розширення асортименту. Клумби організовані силами жильців і підтримуються в належному стані. Газони подекуди витоптані, в смітті, на них припарковані автомобілі (дод.5).

2.3. Аналіз стану благоустрою навчальних закладів, дитячих дошкільних закладів, торгових, спортивних, лікувальних закладів, що знаходяться на території кварталу

Стан благоустрою розташованої всередині кварталу загальноосвітньої школи №25 не відповідає вимогам сучасних нормативів. Навчальний заклад не має огорожі своєї території. Функціональне зонування та насичення відповідним обладнанням території школи також не відповідають нормативним положенням. Стадіон навчального закладу знаходиться у незадовільному стані. Покриття спортивних доріжок, тротуарів і пішохідних доріжок не відповідають сучасним вимогам і потребують ремонту. Покриття спортивних майданчиків не є безпечними і потребують повної заміни.

Також на території обстежуваного кварталу знаходиться дошкільний навчальний заклад, який має деякі невідповідності сучасним нормам. Озеленення ділянок становить 12 м² на особу при нормативному значенні 20 м² на особу, також на території відсутні спортивні майданчики і гідро-

майданчики. Покриття існуючих майданчиків та асортимент МАФ не відповідають сучасним вимогам і потребують відновлення.

Фото 2.3.1. Територія стадіону школи

Фото 2.3.2. Територія дитячого садку

Обстеження стану благоустрою торгових, спортивних, лікувальних закладів, що знаходяться на території кварталу, також продемонструвало невідповідність сучасним нормативам та вимогам. Відсутність відповідного функціонального зонування, обладнання МАФ, стан озеленення та покриття свідчать про необхідність проведення заходів по комплексному благоустрою територій цих підприємств.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ПО УДОСКОНАЛЕННЮ СИСТЕМИ БЛАГОУСТРОЮ ЖИТЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ

3.1. Рекомендації по проведенню комплексу управлінських, економічних і правових заходів, направлених на покращення сфери благоустрою

Для покращення стану сфери благоустрою на державному рівні необхідно направити зусилля на: удосконалення законодавства; встановлення стандартів до утримання об'єктів благоустрою; удосконалення державної статистичної звітності в цій сфері; удосконалення системи державного контролю та механізмів контролю; встановлення об'ґрунтованої відповідальності за порушення законодавства в цій сфері; запровадження прозорості системи на видачу дозволів на порушення об'єктів благоустрою та видалення зелених насаджень тощо.

Програми збереження та розвитку передбачають проведення комплексу управлінських, економічних і правових заходів, направлених на розвиток, збереження та поновлення зелених насаджень, а саме :

- проведення інвентаризації зелених насаджень;
- комплексної оцінки фактичного і прогнозованого стану насаджень;
- розробки заходів з реконструкції і оптимізації рослинних угруповань і санітарно-екологічних умов;
- визначення балансоутримувача об'єктів благоустрою зеленого господарства;
- проведення заходів, пов'язаних з озелененням населених пунктів, підбором асортименту рослин, стійких до різноманітних негативних факторів середовища;
- створення нових зелених зон загального, обмеженого та спеціального призначення;
- активну роботу з населенням у напрямку підвищення екологічної освіти.

Розробка проектів комплексної реконструкції будівель та територій покращить не тільки житлові умови населенню, а й забезпечить зростання якості благоустрою. Фасадам буде надано індивідуальність, привабливий з точки зору естетики вигляд. Розробка функціонального зонування території, насичення МАФ, озеленення та благоустрій по індивідуальним проектам приведе в цілому до покращення середовища життєдіяльності населених пунктів [2,16].

3.2. Визначення заходів благоустрою по покращенню якості зон житлової забудови

Відповідно до результатів проведеного аналізу стану благоустрою територій кварталу житлово-громадської забудови на відповідність вимогам законодавчої та нормативної бази виявлено необхідність та можливість проведення комплексної реконструкції, яка покращить стан всіх аспектів середовища, включаючи благоустрій [23]. В зв'язку з цим запропоновано наступні рішення:

➤ Показники щільності населення та забудови обстежуваного мікрорайону свідчать про можливість проведення заходів по покращенню ефективності використання територій шляхом їх ущільнення. Враховуючи недостатню кількість житлового фонду та великий моральний та фізичний знос, проведення реконструкції будівель за рахунок надбудови додаткового 6-го і мансардного поверху є актуальним рішенням. Таким чином буде збільшено загальний будівельний об'єм будівлі, площу і кількість квартир шляхом надбудови. При необхідності 1-й поверх будівлі можливо переобладнати під адміністративно-побутові приміщення та заклади обслуговування [1,2,16,21,23].

При реконструкції 23-х будівель з існуючих 46-и можливе збільшення кількості жителів на території кварталу до 11208. Щільність населення кварталу становитиме 355 чол/га. При модернізації усіх 46-ти будівель можлива кількість жителів на території кварталу збільшиться до 13076 жителів. Щільність населення кварталу становитиме 415 чол/га. Реконструкція покращить естетику та придасть індивідуальність будівлям та територіям.

➤ За діючими нормами зберігання автомобілів необхідно здійснювати в багатоповерхових паркінгах за межою прибудинкової території (окрім автомобілів маломобільних жителів). Знос боксових металевих гаражів, які знаходяться на території обстежуваного мікрорайону зменшить кількість проїздів та збільшить кількість вільної території під організацію недостатніх зон. При цьому (за розрахунками) необхідно забезпечити жителів кварталу гостьовими паркувальними місцями у кількості 100 шт. на всю територію. На місці знесених боксових металевих гаражів пропонується організація необхідних прибудинкових майданчиків для відпочинку і господарства, їх благоустрій та озеленення. Гаражі та автостоянки індивідуальних автомобілів розміщувати на периферії на ділянках, віддалених від місць, призначених для ігор дітей і відпочинку населення.

➤ Розробити нову систему проїздів, що дозволить виключити можливість транзиту сторонніх через територію кварталу та забезпечить повне розділення пішохідних та транспортних потоків. Виконати ремонт

дорожнього покриття і тротуарів. Реконструювати проїзди з обладнанням пішохідних троп, розворотних майданчиків. На односмугових проїздах передбачити роз'їзні майданчики шириною 6 м і довжиною 15 м на відстані не більше ніж 75 м один від одного, при цьому глухі проїзди повинні мати довжину не більше 150 м. Проїзди повинні закінчуватися розворотними майданчиками не менше 12м x 12м.

- Замінити існуючі контейнери на сучасні підземні з розподілом відходів. Виконати організацію господарських майданчиків відповідно діючим вимогам.
- Провести капітальний ремонт будівлі школи, виконати реконструкцію стадіону. Огородити територію (заввишки не менше ніж 1,2 м), здійснити її функціональне зонування та благоустрій відповідно діючих нормативів.
- Провести необхідні заходи з благоустрою громадських установ кварталу відповідно їх функціонального призначення.
- Забезпечити безбар'єрний проїзд маломобільним верствам населення. Тротуари та доріжки для інвалідних візків треба підносити до 0,05 м над рівнем проїзної частини або відокремлювати жолобом. Допускається суміщення доріжок для руху інвалідних візків з пішохідними доріжками за умови забезпечення комфортних умов руху для всіх його учасників. Доріжки для проїзду інвалідних візків необхідно прокладати за основними напрямками руху людей з інвалідністю у межах населених пунктів або їх районів до відповідних установ охорони здоров'я, соціального забезпечення, торгівлі, фізкультури тощо, при цьому необхідно передбачати обладнання перехресть (пандуси - з'їзди, світлофори), а також застосування тактильних поверхонь для орієнтації людей з вадами зору [7].
- Влаштувати велосипедні доріжки та місця для зберігання велосипедів.
- Влаштувати спортивні майданчики, майданчики для господарських цілей і майданчики для сушки білизни
- Замінити існуючі дитячі майданчики на сучасні з розподілом за віковими групами дітей та відповідним благоустроєм. Майданчики розмістити усередині

житлової групи з можливим їх улаштуванням на відкритих озелених терасах [25].

➤ Майданчики для вигулу домашніх тварин мають влаштовуватися поза межами прибудинкових територій на спеціально визначених ділянках на відстані не менше ніж 40 м від вікон житлового будинку.

➤ Необхідно видалити небезпечні дерева; обрізати сухі, хворі і пошкоджені гілки. Розширити асортимент дерево-чагарникових насаджень, облаштувати газони та квітники, елементи вертикального озеленення.

ВИСНОВКИ

1. Благоустрій населених місць - сукупність робіт і заходів, спрямованих на забезпечення сприятливих умов життя населення. Правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів найбільш повно визначаються в законі «Про благоустрій населених пунктів».

2. Послуги із благоустрою й озеленення є найважливішою сферою діяльності муніципального господарства. Саме в цій сфері створюються ті умови для населення, які забезпечують високий рівень життя як для окремої людини за місцем проживання, так і для всіх жителів міста, району, кварталу, мікрорайону.

3. Важливим є комплексний благоустрій територій - проведення на визначеній території населеного пункту (мікрорайон, квартал, парк, бульвар, вулиця, провулок, узвіз тощо) комплексу робіт з улаштування (відновлення) покриття доріг і тротуарів, обладнання пристроями для безпеки руху, озеленення, забезпечення зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами, встановлення малих архітектурних форм, здійснення інших заходів, спрямованих на поліпшення інженерно-технічного і санітарного стану території, покращення її естетичного вигляду.

4. Обстеження стану благоустрою територій зони житлової забудови, закладів культурно-побутового обслуговування продемонструвало невідповідність сучасним нормативам та вимогам. Відсутність грамотного функціонального

зонування, обладнання МАФ, стан озеленення та покриття свідчать про необхідність проведення заходів по благоустрою цих територій. Дослідження продемонструвало наявність умов та резервів для проведення комплексної реконструкції будівель та територій, що разом з наданими в роботі рекомендаціями неодмінно забезпечить зростання якості благоустрою та покращить середовище життєдіяльності населених пунктів.

5. Виконаний експериментальний проект благоустрою житлової групи кварталу житлово-громадської забудови включив пропозиції по проведенню комплексної реконструкції з детальною розробкою заходів з благоустрою території зони житлової забудови (дод.6,7). Отримані результати демонструють наявність покращення соціальних, економічних та екологічних аспектів функціонування об'єкту вивчення [21,23]. Соціальний ефект-збільшення показників житлової забезпеченості та якості житла; покращення якості культурно-побутового обслуговування; покращення санітарно-гігієнічних умов; функціонування прибудинкових територій в відповідності до потреб жителів та нормативних вимог; врахування потреб маломобільних верств населення; забезпечення комфортного, освоєного та безпечного середовища життєдіяльності. Економічний ефект-розроблені пропозиції по комплексній реконструкції покращують ефективність використання території. Збільшено показники щільності населення, забудови, житлової забезпеченості, обслуговування при покращенні якості умов проживання. Екологічний ефект - ліквідація транзиту автомобілів через досліджувану територію кварталу, раціональна організація місць тимчасового та постійного зберігання автомобілів, організація велодоріжок забезпечили зменшення перебування кількості автомобілів на території, що приводить до підвищення якості оточуючого природного середовища. Модернізація забудови приведе до покращення санітарно-гігієнічних умов при зменшенні використання енергоносіїв. Збільшення кількості та асортименту зелених насаджень також позитивним чином вплине на екологічність даного кварталу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев Ю. В. Градостроительные условия и особенности использования первых этажей пятиэтажной жилой застройки 1950 - 1960-х годов : архитектура и градостроительство] / Ю. В. Алексеев, Д. Л. Коптяев // Жилищное строительство. - 2011. - № 5. - С. 29 - 33.
2. Ананян И. И. Комплексная реконструкция застройки как метод обеспечения устойчивого развития жилой среды / И. И. Ананян, Л. Н. Богак, С. Г. Кузнецов // Материалы VIII междунар. науч.-практ. конф. / Харьк. нац. акад. гор. хоз-ва. - Х. : ХНАГХ, 2010. - С. 51 -53.
3. Архітектура. Короткий словник-довідник / за заг. ред. А.П. Мардера; НДІ теорії та історії архітектури і містобудування. - К.: Будівельник, 1995. – 333 с.
4. Астахова Е.В., Крупа Т.Н.,Череватенко М.Т. Ландшафтный дизайн. Современные решения/ Е.В. Астахова, Т.Н.Крупа, М.Т.Череватенко.-Х.: Клуб семейного досуга , 2009.-320с.
5. Большая энциклопедия . В 62 т. / глав. ред. С.А. Кондратов. - М. : Терра, 2006. -Т.17-2006. - 591 с.
6. Всесвітній словник української мови [Електронний ресурс] . - Режим доступу <https://uk.worldwidedictionary.org>
7. ДБН Б.2.2.-12:2019 «Планування і забудова територій» . [Електронний ресурс] . - Режим доступу https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802http://dbn.at
8. Дідик В.В. Планування міст : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.В. Дідик, А.П. Павлів ; Національний ун-т «Львівська політехніка». - Л. : Львівська політехніка, 2006. – 411 с.
9. Закон України « Про архітектурну діяльність» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР).-1999.-№ 31.- С.246.- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/687-14> .

10. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» (за станом на 12.03.2011) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2807-15>
11. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 30, ст.204) . - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3059-14/print1360750552116052>
12. Закон України «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 10, ст.88 .- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/525-16>
13. Закон України «Про основи містобудування» [Електронний ресурс] : за станом на 18.11.2012 : закон України від 16.11.1992 № 2780-XII // Верховна Рада України : [сайт]. -Електрон. дані. - К. : Апарат Верховної Ради України, 1994 -2013.- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3038-17> (11.03.2013). - Назва з екрана.
14. Ключниченко Є.Є. Управління розвитком міст : Навчальний посібник/Є.Є.Ключниченко.- К.: КНУБА, 2015. - 160 с.
15. Конституція:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2780-12> (10.05.2013)
16. Миловидов Н.Н. Реконструкция жилой застройки /Н.Н.Миловидов, В.А.Осин, М.С.Шумилов.-М.:Высшая школа,1980.-240с.
17. Новий тлумачний словник української мови у 3 т.: А - К.В. Яременко (уклад.), О. М. Сліпущко (уклад.). - К. : Аконт, 2006. – 926 с.
18. Николаевская И.А. Благоустройство городов / И.А.Николаевская : Учеб.для строит.техникумов.2-е изд.,перераб.и доп. - М.: Высшая школа,1990.-150 с.
19. Одеса. Генеральний план. Основні положення: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України ,«Дніпромісто»ім. Ю.М. Білоконя.-Київ,2013 [Електронний ресурс]-
Режим доступу

<https://www.google.com.ua/search?q=режим+охорони+історично+складеного+середовища+Одеси&oq>.

20. Правила та порядок розподілу території житлового кварталу (мікрорайону) [Електронний ресурс] : правила / Держбуд України ; АТ «Київпроект» // UA Pravo. Правова бібліотека України : [сайт]. - Електрон. дані.- Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data/base51/ukr51111.htm> (10.12.2012)
21. Сингаївська О.І. Соціально-планувальні аспекти проектування, реконструкції та благоустрою сельбищних територій. / О.І.Сингаївська, А.А.Орел.//Містобудування та територіальне планування : Наук.-техн. зб./ Відпов. ред. М.М. Осетрін; Київськ.нац.ун-т буд-ва і архіт.-К.:КНУБА,2011.- Вип.40.У 2 ч.Ч.2.-С.328-339.
22. Український тлумачний словник будівельних термінів / О.М. Лівінський [та ін.] ; Українська академія наук (відділення "Архітектури і будівельних наук"); НДІ українознавства МОН України. – 1-ше вид. - К. : Українська академія наук (УАН), «МП Леся», 2006. - 528с.
23. Черепанов К. А. Проблемы выбора оптимальных параметров застройки в зависимости от социальных, экономических и экологических свойств городской среды [Электронный ресурс] / К. А. Черепанов // Молодой ученый №2(61) февраль 2014. - С. 216-232. - Режим доступа <https://moluch.ru/archive/61/9036/> . -
24. Юрчук О.М. Словник архітектурних термінів : [довідкове вид.] / О.М. Юрчук ; Нац. ун-т водного госп-ва та природокористування. - Рівне : [НУВГП], 2009. - 392 с.
25. Яременко Л.В. Планировка и благоустройство жилых территорий : монография / Яременко Л.В. ; под. общ. ред. проф. Демина Н.М. - К. : Издательский дом А.С.С., 2004. - 156 с.